

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek och är fritt att använda. Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitized at Gothenburg University Library and is free to use. All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text. This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

PRAKTISK VECKOTIDNING
FÖR
KVINNAN OCH HEMMET

Stockholm. Gernands Boktr.-Aktieb.

N:r 35 (245)

Fredagen den 26 augusti 1892.

5:te årg.

<p>Prenumerationspris pr år: Idun med Modetidning och kolorerade planscher ..... kr. 8:— Idun m. Modet. utan kol. pl. > 6: 50 Idun ensam..... > 4:—</p>	<p>Byrå: Klara v. Kyrkogata 7, 2 tr. (Aftonbladets nya hus.) Prenumer. sker i landsorten å post- anstalt, i Stockholm hos redaktion.</p>	<p>Redaktör och utgivare: FRITHIOF HELMBERG. Träffas å byrån kl. 12—1. Allm. Telef. 61 47.</p>	<p>Utgifningstid: hvarje helgiri fredag Lösnummerspris 15 öre (vid kompletteringar)</p>	<p>Annonspris: 35 öre pr nonpareillerad. För »Plattsökande» o. »Lediga platser» 25 öre för hvarje påbörjad tiotal stafv. Utländska annous. 70 öre pr nonp.-rad.</p>
--	---	---	--	--

Fredrique Hammarstedt,
född Unge.

Den bild, på hvilken Idun i dag bjuder, skall — hoppas vi — göra många af våra läsarinor glädje. Vi föreställa oss, att den skall föra till deras minne den ljusa, luftiga, rymliga våningen i »Brunkebergs hotell», där de under ledningen af, icke en amper skolfru, utan en moderlig vän, fingo en lefvande undervisning, hvilkens betydelse, om den ej fullt kunde vara det *då*, efter hand blifvit dem allt mera klar. Särskildt skola de minnas religionsundervisningen i detta hem — *hem* snarare än skola — under hvilken i deras unga hjärtan såddes ett utsäde, som varit deras styrka och tröst i pröfvande skiften af deras lif. Det var i Stockholm en tid, om hvilken det blifvit sagdt, att endast *en* af stadens prester, den gamle Fuchs i Kungsholmen, predikade verklig kristendom; efter denna tid af så till sägandes andlig lågkultur rådde här länge en djup misstro mot allt allvar i lifvets allvarligaste frågor, och äfven fru Hammarstedts pension fick af denna misstro sin beskärda del. För mången besökande var

det därför en öfverraskning att förnimma det frimod, den lifslust och glädtyghet, som rådde i skolan; allvaret fanns nog, och det sökte ej dölja sig, men det »hufvudhängeri», som, ej sällan med framgång, härmar det, fanns där icke. Härtill kan tilläggas, att den omsorg om hygien, som rådde i skolan, hade sin andel i de unga elevernas hurtiga väsende; om föreståndarinnan i något fall var »svärmisk», så var det för frisk luft och bad.

Något annat »svärmeri» fanns det icke i skolan. Fru Hammarstedt var lutheran och ville ej vara annat; schismatiska dragningar hade hon icke, om hon ock i yngre dagar hyste mera optimistiska föreställningar om en del andliga rörelser i vårt land, än hon sedermera ansåg sig hafva anledning till. De gamla svenska plägsederna med gemensam morgon- och aftonbön ville hon för sin del upplifva; bibeln, som i en del hem nu åtminstone avancerat till ett slags möbel, hvilken anständigvis bör vara med, var i hennes hus i dagligt bruk, och af kristendomstimmarne för-

Sådant äktenskapet är, sådan är familjen; sådan familjen är, sådant lifvet.

A. DE GASPARIN.

stod hon göra mera än förhör öfver väl memorerade lexor. Ett i sitt slag eget erkännande för sin undervisning mottog hon af en af Sveriges allra mest praktiske män, som i något ärende sökt henne och osedd från ett rum bredvid råkat afhöra en lektion; med tårade ögon tackade han henne och prisade de barn lyckliga, som fingo en sådan undervisning.

Under fransk-tyska kriget talades om en osynlig fältherre, den tyske skolmästaren, som ledde bataljonerna till seger. En ännu osynligare fältmarskalk — eller marskalkinna — som lika mycket eller mera inverkat på de segrande, hade också kunnat blifva nämnd: det var lärarinnan, som medelbart genom de unga, hvilka en gång skulle blifva mödrar, verkat på ett ännu större antal män. Lärarinnans kall — vi undvika att säga *yrke* — är vida betydelsefullare, långt mera ingripande, än den bullrande världen på mycket länge velat erkänna. I litteraturen har »skolfrun» ofta varit ett elakt stycke, och guvernanten har till och med på en vår scen varit föremål för ett rätt förlöjligande, så att det var hög tid på att erkännandets tid infann sig, och den form af odlingsarbete eller till och med självård, som nu är i fråga, fick komma till heders. Med all aktning för konstnärliga talenter, men virtuosen, som på skådebanan eller i konsertsalen hänför oss, kan, hvad angår vikten af hennes verk, svårligen mäta sig med den enkla, lätt förbisedda lärarinnan.

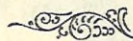
Det var ej endast som föreståndarinna för en skola, som plögade räkna 100 elever, af hvilka ett icke litet antal »inackorderade», som fru Hammarstedt gjorde sig känd; hon hade äfven ett namn som många bekymrades och nödställdas jordiska försyn och tillflykt. Till följd af hennes inackorderingar måste hennes hushåll gå i något större skala än vanliga: men däraf visste mau ock begagna sig; hennes bord stod öppet för dagliga gäster, som i årtal förblefvo det, och i hennes kök trängdes behöfvande, som aldrig hungriga lämnade det. Därtill de många, som begärde »en tia», »litet hjälp till hyran» o. s. v. och ej minst gratiselverna; korteligen, hon var ständigt anlitad, och det var med rent nåsterskap hon höll de oberäkneliga, för allt annat än hennes hjärta »onödiga» utgifterna stängden. Likväl lydte vid hennes mans bortgång, som äfven på sitt håll idkade en betydande välgörenhet, de efterdömligt förda räkenskaper på »icke ett öres skuld».

Vi veta alla, hvilken det är, som tar när *njugg spar*; men de, som göra insättningar i den osynliga bank, hvilkens räntor heta välsignelser, få erfara, att dessa »räntor» understundom kunna komma till dem i mera jordisk form. Under *enkans objekruka* har uppenbarat sig äfven för den gamla hjälparinnan.

Fru Fredrique Hammarstedt, född Unge, är född den 29 november 1823 och tillbragte sina första år på Rosersbergs lustslott, där hennes mor efter sin mans tidiga död blifvit oldtfru. Den sköna natur, som under uppväxtåren omgaf henne, och den smak och ordning, som blomstrade i och kring slottet, gäfvö henne för listiden bestämmande intryck. Tidigt vaknade hennes lust för undervisning, och under ferierna samlade hon kring sig en

liten krets af kungsgårdens barn, hvilkas lärarinna hon blef. Sedan hon genomgått Wallin'ska flickskolan, som då förestods af den utmärkta Carolina Linnell, kom hon vid 17 års ålder ut i världen som enskild lärarinna och undervisade i fem år lika många elever, flere äldre än hon själf. I två år vistades hon därefter hos den bekante orientalist Lindgren i Tierp som lärarinna för hans döttrar, sedermera i 8 år i öfverste Tunés hus, hvarefter hon i ett år var lärarinna hos grefve Lewenhaupt på Carlslund. Fröken Cecilia Fryxell hade i grefvens hus en större helpension, där den unga guvernanten fick tillfälle att sätta sig in i fordringarna på en sådan, som efter hand börjat hägra för henne som ett mål.

Det dröjde ej länge, förrän hon skulle vinna detta mål. Då fröken Sofi Posse 1855 afled, kallade hennes bror, baron J. A. Posse, den bekante utgifvaren af *Väktaren*, fröken Unge till efterträdarinna, och i 26 år förestod hon sedermera läroverket. Nyss nämnda år ingick hon äktenskap med sedermera kyrkoherden i Danviks församling, Gustaf Hammarstedt, med hvilken hon i ett 29-årigt lyckligt äktenskap hade 5 döttrar. I sin allmänt älskade, finbildade make hade fru Hammarstedt liksom hennes skola haft ett fast stöd, då han äfven bland de dugande lärarkrafter — en Rohtlieb, May m. fl. — hon fäst vid sin skola, framstod med sin förmåga att binda elevernas uppmärksamhet och väcka deras intresse. »Hammarstedt'ska skolan» hade sålunda många förutsättningar för det anseende den vann, trots frånvaron af all reklam, allt prål med suveräna metoder o. s. v., och dess åldrande föreståndarinna kan nu med tillfredsställelse blicka tillbaka på en hedrande lifsgärning. *M. M.*

Segelfärd.

*Augustinatt och fullmånsglans på hafvet...
hvert dagens ljud i slummerro begravet...
Då reder jag min båt och seglar hän
med dig, där månens strimma glimmar vän.*

*Ej märks en fläkt, fast båten framåt ilar,
och utan vågor lugnt och strålblankt hvilat
framför oss hafvet, lyst af månens bloss,
men mörker höljer fjärden bakom oss.*

*Du sitter tyst i förn, och i glansen
din blick jag spanar under ögonfransen.
I vattnet blickar du, och hand, som sänks
i ptans glas, af silfverdroppar stänks.*

*Jag ville styra så min lefnads segel
med dig på månlyst sommar-vattenspegel,
där fram jag ilar, men ej vind jag hör,
ej våg jag ser, som häfves mot min för;*

*där drömmande vi två i snabba slupen —
bakom vår stråt de vida mörka djupen,
framför oss en öändlig skimmerban —
hänglida öfver nattlig ocean.*

Bernhard Risberg.

Hemmet och skolan.

För Idun

af D:r J. Hulting.

»Icke hos ungdomen och våra barn
ligger framtiden, utan hos oss själfva.»
L. Kellner.

Det finnes hos oss många ordspråk, som säga, att våra barn äro det förnämsta vi äga. »Barnen äro ej för många,» heter det, »då de arta sig väl,» och »barn äro fattigmans rikedom» o. s. v. Är det nu så, så är det ock en oafvislig plikt för föräldrar och målsmän att med kärlek och verklig omsorg vårda de små och att med tillbörlig omsorg leda deras uppfostran ej blott i psykiskt, utan äfven i fysiskt hänseende. Allt för ofta försummas dock det senare. Föräldrarna placera sina barn i skolan, och därmed tro de sig ha uppfyllt allan rättfärdighet. Och likväl återstår mycket i den vägen. Man får eller har ej rätt att fordra allt af skolan. Hem och skola måste samverka med hvarandra.

Först och främst bör hemmet se till, att barnen få lefva under så gynnsamma hygieniska villkor som möjligt, och att de ej allt för tidigt få börja sin skolgång. Hvad det förstnämnda beträffar, måste föräldrar och målsmän noga tänka på, att det erfordras fysisk kraft för ett kommande intellektuellt arbete, de böra besinna sanningen af följande ord af W. Mathews: »Det första villkoret för framgång i lifvet är att vara så att säga ett sundt kreatur» och »ett stort förstånd i en svag kropp liknar guld i en utmattad simmares ficka».

Och i och med detsamma som ett barn får börja sin skolgång för tidigt, har ett svårt fel begåtts mot barnet. Det är då inne på mångläseriets vidsträckta fält, där så många duka under till följd af öfveranstängning, där så många frön till nervförlappning utsås, och där slutligen mången gång ej annat än ett ruineradt nervsystem blir vinsten af alla ansträngningar.

Men när bör då barnet sättas i skolan? Som allmän regel må följas, att ett barn ej må börja sin skolgång förr än vid fyllda 7 års ålder. Föga eller intet bör göras förut i fråga om läsning. På andra håll, t. ex. i England, höjas många röster för den åsikten, att skolgången bör begynna ännu senare. Dock finnes det hos oss många föräldrar, som ej vilja tillåta sina barn att få denna behöfliga hvilotid. Det är ej ovanligt, att de stackars småttingarna få börja vid 5 à 6 års ålder. Mödrarnas vanliga visa är denna: barnen äro så tidigt utvecklade, de äro så ostyriga, de

ha inga händer med dem i hemmet o. s. v. Därför går det, som det går. Många af de små drifhusplantorna duka under. De kunna ej hålla stånd mot det stränga själsarbetet och den ofta öfverdrifna skolexercisen. Faran är visserligen stor när som helst under skoltiden, dock störst för de barn, som börjat sin skolgång så tidigt. Men i samma mån som helsolärens berättigade kraf i detta hänseende inses och upplysningen härom vinner erkännande, i samma mån skola ock dessa missförhållanden vika.

Men när barnet en gång kommit på skolbänken, får dock hemmet ej anse sig vara befriadt från en mera omfattande omsorg om de små. Det är ej nog med, att de få kläder och föda, tillbörlig sömn, lämpliga skolrum, tidsenlig gymnastik och tillfälle till lekar o. s. v. Äfven åtskilligt annat är af nöden. Det är egentligen två saker, som enligt vårt förmenande allt för litet uppmärksammas i våra skolor, och som därför här skola beröras, nämligen de nu så ofta förekommande *rygggradskrökningarna* och *närsyntheten*. Tyvärr förbises detta allt för mycket i våra skolor, och därför måste i stället hemmet vara på sin vakt. Ja, man kan rent ut säga, att det är häpnadsväckande, att sådant kan och får ske, då ändock de flesta skolor ha skolläkare.

För en 40 à 50 år sedan var det ej ovanligt i flickpensioner i flere af vårt lands städer att skolföreståndarinnorna bundo stryklor i flätorna på eleverna, för att de skulle hålla sig raka i ryggen. Denna åtgärd, som nu möjligen förefaller barbarisk, pekade dock åt rätta hållet. Det var ett försök, som åsyftade att motverka snedhet. Men hvad göres det i den vägen i våra dagars skolor? Vanligtvis ingenting. Och då detta är fallet, blir det hemmets plikt att handla. Föräldrar böra ofta undersöka sina barn i detta hänseende eller, om husläkare finnes, öfverlämna det åt honom. Ty i fråga om rygggradssnedhet är det bättre att stämma i bäcken än i ån. Ju förr man får reda på det onda, dess förr kan det botas. Men alldestund skolan i detta fall vanligen bär största skulden, bör man ock, om skolläkare finnes, taga honom till råds. Skolans möblering bör noga skärskådas. Höjden hos bord, stolar och bänkar måste vara väl afpassad efter hvarje barns storlek. Hvarje barn bör i skolan ha stol eller bänk med ryggstöd, sittplatsen får ej vara för smal, bordskifvan skall vara något sluttande åt barnet till o. s. v. Dessutom bör allt göras från lärarens och lärarinnors sida för att hindra barnen från att sitta värslöst. Äfven måste de noga se upp med dem vid hvarje skrifning. Barnet begår nämligen då vanligen det felet, att det låter kroppen sjunka framåt huru mycket som helst och huru snedt som helst. En medverkande faktor härvid är äfven den, att barnen väl ofta och för länge sysselsättas med skrifning. Hvilostunder borde mera än nu förekomma, eller ock skulle skrifttimmarne mera omväxla med ämnesläsning, än hvad nu är fallet. Äfven är faran stor för snedhet under själfva läsningen, om man ej, som ofvan sagts, ser noga till barnen. Våra skolor ha i detta hänseende ett stort syndaregister. — Bland rygggradssnedheter är sidokrökning eller s. k. snedrygg (skolios) vanligast, och oftast är den dubbel eller S formig, d. v. s. att rygggradens bröst-del är krökt åt ett håll och länddelen åt det motsatta hållet. — Ej sällan förorsaka trånga och oändamålsenliga kläder snedhet,

något som rätt ofta är fallet hos flickor. Detta kan ej tillräckligt framhållas. Dylika kläder kunna ej blott bli källan till snedhet, utan ock inverka skadligt på bröstkorget och andra organ. Andhämtningen hämmas nämligen därigenom, och de muskler försvagas, som hålla kroppen upprätt. Och i och med detsamma som andhämtningen störes, lägges ej sällan grunden till framtida bröstsjukdomar, och hjärtats normala verksamhet blir ej sådan den bör vara. Hjärtklappning och hufvudvärk gå snart hand i hand med hvarandra. Äfven matsmältningen lider af trångt åtsittande kläder, och underlivslidande framkallas. På senare tider har det också af läkarevetenskapen ådagalagts, att en normal respiration är nödvändig för ordentlig gallafsöndring. Flickor böra därför ej uppfostras till modets slafvinnor. Ha de beträdd den stråten, stänga de oftast för sig själfva porten till hälsans och fångingens skattkammare. I dessa här ofvan angifna fall har alltså hemmet mycket att göra.

Öfvergå vi härefter till *närsynthetens* område, beträda vi en föga solbelyst mark. Här visa sig nämligen hem och skola i en allt annat än fördelaktig dager, ty båda begå stora fel och det oftast till följd af okunnighet, likgiltighet eller försumlighet. Sörjes det väl tillräckligt för barnen i fråga om lämplig belysning vid deras läsning? Är det lämpliga stilar i skolböckerna? Får barnet ordentlig tillsägelse om att hålla boken tillräckligt långt ifrån ögonen? Det är blott undantagsvis, som hem och skola kunna besvara dessa frågor jakande. Och alldestund närsynthet (myopi) förekommer så ovanligt mycket hos våra dagars skolungdom, och enär människoögat endast undantagsvis är behäftadt med närsynthet, som är medfödd, något som vilda folk och nomadfolk visa, så ligger det i öppen dag, att skolan och hemmet få och måste taga skulden på sig. Allt borde dock göras för att förekomma närsynthet. Ögat är nämligen ett ytterst viktigt organ. Man har ej rätt att låta det fara illa. Olycklig är i många fall den närsynte. Därför nödgas mången afbryta sina studier, eller ock hindras han därigenom att beträda en bana, som år efter år varit föremål för hans käraste förhoppningar. Det tråkigaste härvid är också det, att närsyntheten kan vara förenad med svåra följsjukdomar, hvilka till och med kunna förorsaka blindhet.

På hvad sätt kunna då hem och skola motverka närsyntheten hos barnen? Följande råd torde i detta fall förtjäna vederbörandes uppmärksamhet.

Man bör först och främst se till, att *belysningen* är lämplig: ej för svag och ej för stark. Härutinnan bär hemmet oftast största ansvaret. I skolan förekommer nämligen numera sällan eller åtminstone högst litet undervisning vid ljus, men däremot sker lexöfverläsning i hemmet mycket ofta vid belysning. Och det är ej nog härmed. I hemmet få barnen vid öfverläsning af lexor vanligen sitta huru slarfvigt som helst, de få läsa i fullkomlig skymning o. s. v.

Det som utan tvifvel mest bidrager till närsyntheten, är dock det att *lärjungarne* vid läsning eller skrifning *hålla boken för nära ögonen*. Detta beror i de flesta fall på ren okunnighet, i andra åter på slarf eller värslöshet. Och dock är det af omätlig vikt, att ett tillräckligt stort afstånd noga föreskrifves för barnet, och att denna föreskrift af detsamma noga följes. Vid läsning af vanligt tryck och vid skrifning af

ordinär stil bör vid normal synförmåga afståndet mellan boken och ögat eller näsroten vara *40 centimeter*. Många ögonläkare fordra till ock med *45 centimeter*. Denna åtgärd kan ej nog betonas.

Ögonen få ej heller *tröttas för länge* hvarje gång. Vanligtvis är det i hemmet, som denna fara för ögonen är störst. De många lexorna och hemskrifningarna samt ofta läsning af böcker, som ligga utom skolans fordringar, innebära ej ringa fara för denna nyssnämnda *ögats utmattning*. Mot det onda rekommenderas för ögonen hvila och kalla omslag. Har därjämte närsynthet sållat sig till en dylik öfveranstängning, då är det nödvändigt att med det allra första rådfråga en skicklig ögonläkare. Då måste nämligen passande glasögon utses.

En olägenhet, som också rätt ofta förekommer i våra skolor, består däri, att såväl svarta taflan som kartor inom lärorummet vid undervisningen befinna sig på ett allt för stort afstånd från lärjungarne.

Något som också i hög grad bidrager till närsyntheten hos ungdomen, det är det *olämpliga, fina tryck* eller med andra ord *de små bokstafsstilarna*, som alljämt förekomma i skolornas läro- och läseböcker. Äfven emot papperets färg i detsamma kan mycket anmärkas, så ock mot de röda linierna i många välskrifningsböcker.

Och alldestund regeringen i vårt land ingenting gjort i det hänseendet, blir det skolans och hemmets åliggande att här med förenade krafter uppträda gagnande och räddande.

Mången skall möjligen tycka, att det här sagda i många fall är ett hårdt tal. Det kan dock ej hjälpas. Sanningen röner ofta motstånd. Om vi fördomsfritt taga den nu nämnda saken i skärskådande, kunna vi ej undgå att erkänna, att våra barn stå inför svåra faror. Det tillhör uppfostrare, föräldrar och målsmän till de små att söka afvärja dessa faror. Mycket skall ock i den vägen kunna göras, om det göres i tid, och om oafslätlig uppmärksamhet ägnas däråt.

”Vår gata”.

Skiss af Georg Nordensvan.

Under det tre fjärdedels år jag flackade omkring i utlandet hade jag nog ett par gånger kommit att tänka på mitt sammanträffande med Olof R. i min födelsestad, där jag stannat ett par dagar på nedresan från Stockholm. Men det hade sedan för hvar dag som gick kommit så många nya intryck af nya platser och nya människor, så att minnet af den timme, vi sällskapade med hvarann i — köping, och minnet af hvad han då sagt i själfva verket blifvit halft utplånadt.

Men när jag nu helt nyligen på uppresan tillbaka till Stockholm åter stötte på honom, så stod vårt förra sammanträffande för mig så klart, som hade det varit samma dag och inte för tre fjärdedels år sedan, jag sagt honom farväl med några dumma ord, som förgade mig genast jag uttalat dem.

När jag nu — nio månader efter den kvällen — kom tillbaka till staden, där jag växt upp och gått i skola, och skulle ligga öfver

där en natt, så träffade jag honom som sagdt igen.

Jag hade gått in på stadshotellets kafé för att se efter, om det fanns kvar, och om stamkunderna sutto där ännu. Stället fanns mycket riktigt orubbadt, och »gubbarne» voro mangrannt utplanterade i sina vanliga soffhörn. De hade till och med förökat sig, och bland de nya ansikten, som döko upp inne i röken och punschdoften, var också Olof R.

Han hälsade på mig tvärs öfver rummet, när jag kom in. — »Nej, är du här, gamle vän?» och kom så fram och klappade mig på skuldrorna, litet omotiveradt hjärtligt, och talade onödigt högt och bullersamt.

Jag behöfde inte fråga, hur han hade det. Han var rödbrusig och hade lagt på hullet, det var tydligt, att det gick ingen nöd på honom. Men när jag gick hem, kunde jag inte tänka på annat än på den gången, jag sist stötte tillsamman med honom — detta sammanträffande, som jag nära nog glömt bort under alla de skiftande intryck, min europeiska rundresa medfört.

* * *

Vi hade aldrig varit förtroliga vänner. Efter skoltidens slut hade vi händelsevis råkats ibland i Stockholm, eller när jag var nere i — köping på besök. Vi hade följts åt ett stycke på gatan, druckit ett glas punsch någon enstaka gång i hvarandras sällskap, språkat om ett och annat utvärt och skilts åt, utan att känna hvarandra mer, än man i allmänhet plägar känna sina före detta skolkamrater.

Så mycket mera förundrade mig hans öppenhjärtighet den där aftonen före min resa söder ut. Det är alltid något irriterande i att ta emot ett förtroende från någon, som man ej är riktigt god vän med — och till på köpet, när det kommer helt och hållet omotiveradt, bara därför att han har behof af att tala ut, att förtro sig åt den förste, som kommer i hans väg, och som hör på honom. Man känner sig besvärad — det är som om man blefve bjuden på något och inte kan bjuda igen.

Det var nere vid järnvägen jag träffade honom. Det gick som bäst ett tåg tvärs öfver Storgatan, griudarna voro stängda, och bland andra, som stodo och väntade på, att passagen skulle bli fri, var också han. Han stod med händerna i kavajfickorna och såg på de upplysta kupéerna, som långsamt gled förbi — resande i fönsterna, några viftade, andra sågo ut öfver staden, som de lämnade.

Så fick han syn på mig, nickade och tycktes hågad att gå sin väg.

»Wie geht's?» frågade jag. Han såg blek och sjuk ut, där han stod under en gaslykta.

»Hur är det? Är du sjuk?»

»Nej — hvarför tror du jag är sjuk?»

Så följdes vi åt öfver spåren och framåt gatan. Jag minns inte, hvad vi talade om. Jag tror för öfrigt, att jag var den ende som talade.

Jo, nu minns jag! Jag sade någonting om vägen fram till ämynningen, hur vacker den var, vacker både i middagssol och i månsken. Där stack en stor, rund måne upp öfver stranden bakom än, och stränderna lågo svarta med sina hustak och sina fabrikskorstenar mot den grå himlen. »Tycker du inte också om den här vägen?» frågade jag honom.

»Jag tycker,» — sade han på sitt korta, tvärs sätt — »att det inte finns vackra eller fula vägar — och inte heller tråkiga eller treffiga ställen. Allt det där ligger i ens egna ögon. Det är man själf, som är orsak till, om en plats är angenäm eller ful eller vacker.»

Han stannade i hörnet till en mörk tvärgata och pekade dit in.

»Tycker du det är vackert här bortåt?»

»Kan inte säga.»

»Vi kunna gå den vägen.» Han vek om hörnet, och jag följde.

Gatan var ödlig, tom, svart. Långa plank på ena sidan, på den andra en kanal med några skutor och med vedupplag på stranden. Svarta fabrikskorstenar upp mot himlen. Det var en egendomlig smak att välja denna ödsliga bakgata till promenadplats.

Där kom ett par emot oss arm i arm, långsamt, gick förbi. Så blef det tomt igen, tills vi gått om ett nytt hörn och kommit in mellan nya plank. Det var så tyst och ensligt, som hade vi med ens kommit långt utom den lifliga staden.

Han hade inte sagt ett ord. Men när vi kommo fram till en fabriksbyggnad och en bebyggd gata tog vid, så föreslog han, att vi skulle vända.

De två, som gått förbi oss arm i arm, hade också vänt och gingo förbi oss igen. De höllo sig tätt intill hvarandra, och hon skratade ett friskt, ungdomligt skratt, fullt af jubel, glädje och stolthet.

När vi kommit några steg förbi dem, tog min följeslagare mig under armen och började att tala:

»Den här gatan, ser du, det är *min* gata. Eller det *har varit*. Nu har jag inte varit här sedan en kväll, när jag sett tåget gå — liksom nu i afton — en kväll, när jag blef ensam kvar här i stan...»

Han stannade, stötte med sin käpp mellan gatstenarne och såg rätt framför sig i mörkret. Hit trängde inte månljuset.

»Det är egentligen löjligt, *bara löjligt*,» fortfor han.

»Hvad är det, som är löjligt?»

»Allting. Hvad vi gå och inbilla oss, hvad vi lefva på, hvad vi tänka och tro och känna och hoppas. Ynkligt komiskt alltihop. Det allra löjligaste är, att det ligger så mycken själfkärlek och så mycket själfbedrägeri bakom ens känslor. Man vet till slut inte, hvad som är äkta, och hvad som är glitterguld, iate ens hos en själf. Det bästa man kan göra är att försöka glömma sig själf — nå, det är en gammal sanning — att kasta sig på hufvudet in i lifvet, där det är som djupast, så att man måste anstränga all sin kraft för att komma upp — och så att man inte har någon tid att tänka på sitt eget intressanta jag.

Den, som det gör, han går bara och invagar sig i en massa dumma känslor. Jag antar, att stollar finna sig själfva vara mycket intressanta människor.

Man skall vänja sig af med att bygga luftslott. Man skall se *utåt*, man skall vara praktisk, ingenting annat än praktisk. Man skall lefva så intensivt, så att det, som är, helt och hållet åter upp det, som varit. Inga uppgörelser med sig själf. Man skall känna intensivt, men man skall aldrig känna något i onödan, aldrig spilla kraft på det, som inte lönar sig att ge *hela* sin kraft åt. Man skall skaffa sig glada minnen att draga fram, när man har en stund ledig att tänka tillbaka — och man skall släta ut det sorgliga, som varit.

Jag vet för öfrigt ingenting mera melankoliskt än att tänka tillbaka, antingen det är till sorg eller glädje. Bäst att ingenting ha att minnas — tusen gånger hellre det än att i hvarje stund bli påmindt om, hvad man ägt och hvad man förlorat.

Vet du, hvad det är att ha förlorat något? Man bara önskar, att man aldrig ägt det. Då

skulle man åtminstone gå fri från saknaden, som fräter, från tomheten, som skuggar öfver det närvarande, som skuggar öfver allting — den gränslösa tomheten... .

Den här gatan — han vände igen, då vi kommit fram till stora vägen med dess trafik, vände tillbaka in i mörkret och ödsligheten mellan plank och fabrikskorstenar — den här svarta gatan, där ingen går, och där ingen bor, den här ödemarken midt i stan, ser du, det var *vår* gata.

Vi hade kommit att gå den här vägen en gång, och sedan veko vi snart sagdt hvar dag in här och gingo här hvarf på hvarf — som de där båda, som nyss gingo förbi oss; se — de gå där ännu.

Vi hade alls ingen orsak att gömma oss, det fanns ingen, vi behöfde frukta att möta, vi behöfde inte stjäla oss till att träffa hvarandra, vi råkades ändå så ofta vi ville i familjer och ute, både i sällskap med andra människor och på tu man hand.

Men det var något helt och hållet särskildt med den här gatan. Det var, som hade den varit vår egen mark. Det är löjligt! Det fanns ingen plats, där vi voro så helt oss själfva, som just här. Vi kände hvarandra så väl, vi voro *vänner* också, verkliga vänner, och vi hade ingenting, vi dolde för hvarann. Men när vi kommo in här, där staden med ens var borta, fast vi hade den så nära rundt omkring oss, och dit bullret från fabrikena och från gatorna trängde dämpadt som en hvissling, en pigg och lefnadsglad hvissling från järnvägen igenom tystnaden — men för öfrigt stillhet, som om vore vi ensamma, vi båda, ensamma med hvarann — här inne, ser du, på den här otrefliga bakgatan, som inte finns till för stadsborna, här kommo våra bästa tankar fram, här kände vi ännu mera innerligt än ute i världen, att vi hade en värld för oss själfva, att vi stodo utanför, och att allt det andra inte rörde oss och inte fanns till för oss. Men att vi vuxit samman med alla våra tankar och förhoppningar, att den ena följde den andra, äfven då vi skildes åt, och att det var medvetandet härom, som gjorde den andra på en gång stolt och ödmjuk — ödmjuk, därför att man känner sig så liten, då en lycka, som man finner sig ej vara värd, träder som gäst inom ens dörr, men man känner sig också stolt, då man behärskas af en stor känsla, och stark, därför att den är själfva lifvet, denna känsla af att man ej är ensam, att man ej ens kan *tänka* sig ensam, inte kan föreställa sig, hvad det vill säga att lefva i en sådan tomhet, som sedan man mistat allt — och att hvarje dag och hvarje timme ett långt lif framåt bli påmindt om, hur allt var olika *då*, hur allt man tänkte och allt man gjorde var att hänföra till henne, hur ingenting hade något värde, om man ej fick dela det med henne, hur glad man vaknade på morgonen — man skulle ju få se henne, få höra henne tala — hur arbetet var en lek och alla tankar jublande unga.

Och allt lifvets solsken skimrade öfver den här lilla svarta gatan — *vår* gata. Jag behöfver, hvar jag än är, endast sluta till ögonen, så ser jag den framför mig — planken och skorstenarna, ett par sömniga lyktor, det svarta vattnet, som skvalpar mellan skutorna nere i kanalen, stjärnorna ofvanför eller höst-himlen med gråa moln.

Och när vi så måste gå härifrån — ty vå gata låg alls inte i vår väg — då hände det ibland — rätt ofta — att Storgatan var spär-rad, och att nattåget kom glidande med upp-lysta vagnar och med resande, som viftade far-val åt staden, eller som sutto nedsjunkna i kupé-

hörnen — på resa söderut. Då tog jag hennes hand, och när vi sågo hvarandra in i ögonen, betydde det:

»En gång sitta också vi på det här tåget — hand i hand i vagnhörnet — på resa söderut.»

Han tystnade. Vi hade hade åter kommit fram till Storgatan, och denna gång vände vi ej.

»Det blef hon, som for ensam. Det är löjligt, just därför att det är så ohejdadt meningslöst.

Och ännu mera meningslöst är det, att jag aldrig blir mig själf igen. Ibland om nätterna drömmer jag, att jag går ensam på vår gata och väntar på en, som aldrig kommer. Och ibland — rätt ofta — drömmer jag, att allt är som förr, och att lyckan ej dött, att vi båda gå ensamma i en värld, som finns till endast för oss, ensamma med vår kärlek och rika och lyckliga som inga andra.

Jag drömmer också, när jag är vaken. Jag väntar på henne. Jag vet, att hon är borta, och att hon ej kommer igen. Men jag väntar ändå, jag kan inte annat än vänta — fast jag vet, hur meningslöst det är.»

* * *

Han följde mig fram till Stortorget. Men han hade nu åter blifvit tyst och inbunden. Det var endast på deras egen gata, han kunde tala.

Och jag tyckte naturligtvis, att jag var ett dumhufvud och en dålig kamrat, som inte kunde gifva honom till afsked annat än de dumma orden:

»Vänta ett år, få vi se, hvad du då tänker om saken.»

När jag nästa kväll for söderut, såg jag honom stå på samma ställe, där tåget korsar Storgatan, och se upp till de upplysta kupéerna. Han kunde inte låta bli att vrida om knifven i sitt sår.

Af andra stadsbor hade jag fått höra, att han på sista tiden blifvit betydligt angenämare än förr, mera tillgänglig och sällskaplig. Han arbetade mycket, mera än det egentligen ansågs passande i det lilla samhället. Han festade också, som sed och bruk voro — han var inte längre någon enstöring som förr. Och det tycktes ej gå någon nöd på honom.

Jag återsåg honom, som sagdt, på Gästis. Han var språksam och bullersam och ostentativt vänskaplig. Han påminde mig ej om den höstkvalLEN, då han var sentimental för mig, och då han beklagat sig som ett barn. Han ville nog ha den aftonen utestruken ur sitt lif.

Jag fick inte veta, hvad han nu »tänker om saken». Inte heller, om han ännu drömmer om den där gatan, som han en gång ej var ensam om.

Mot koleraan.

Den fruktade asiatiska fienden nalkas allt närmare våra gränser, och äfven om vi ännu kunna hysa förhoppning att helt och hållet undgå hans besök, är det vår plikt att för alla händelser vara väl rustade. Svenska läkaresällskapet har till allmänhetens tjänst utarbetat några »underrättelser om koleraan», hvilka som ströskrift skola spridas så vidt som möjligt. Vi låna härifrån följande om de särskilda försiktighetsmått, genom hvil-

ka den enskilde kan bereda sig skydd under hotande eller gängse kolerafarsot.

Lefnadssättet bör icke förändras, om det är måttligt och ordentligt. Särskildt har man att undvika öfverdrifna kropps- och själsansträngningar samt utsväfningar af alla slag; att vara måttlig i mat och dryck och ej missbruka starka drycker; att ej gå ut på fastande mage; att ej sofva ute på marken; att omsorgsfullt behandla hvarje oordning i matsmältningen, äfven om den synes obetydlig; framför allt bör man ej försumma att söka erhålla lämplig vård, om diarré påkommer.

Personlig renlighet måste iakttagas med ytterlig noggrannhet. Särskildt är detta viktigt med hänsyn till händerna, hvilka böra tvättas, så snart man utomhus tagit i solkiga eller fuktiga föremål. Smutsiga kläder böra icke förvaras i bostaden, utan snarast möjligt tvättas.

Födoämnen kunna, om kolera finnes på platsen, på mångahanda sätt komma i beröring med personer eller saker, som äro smittade, och böra därför, om man ej noga känner deras ursprung och föregående behandling, innan de införas i mnnen, renas genom hetta. Då alla föremål, som äro smittade med kolera bakterier, göras oskadliga genom upphettning, kan den egna eftertanken lätt anvisa, huru man härvid bör gå tillväga.

Händerna böra alltid före måltiderna tvättas noggrant med tvål eller såpa. Hos den, som tillreder maten, bör inskärpas nödvändigheten af att under koleratiden mera än annars iakttaga ytterlig renlighet med hänsyn till händerna. Tallrikar, skedar och andra saker, som användas vid måltiderna, diskas i kokt vatten, och det linne — serveter, kökshanddukar o. s. v. — som brukas vid matens beredning och servering, tvättas helst i eget hem.

Ät endast kokt eller stekt mat! Försaka således t. ex. rå frukt, bär, rädisor, sallat; afstå från smör på brödet; förtär icke okokt mjölk o. s. v. Lägg allt bröd, som ej bakas i eget hem, för en tid af omkring 5 minuter i en starkt upphettad ugn.

Försök att genom tillgängliga medel afhålla flugor.

Dricksvatten från en god vattenledning eller en källa, hvars läge utesluter möjligheten af all slags förorening, kan användas utan fara. Allt annat dricksvatten, äfven filtrerad, bör uppkokas. Bäst är att göra detta på en gång för dagen och sedan förvara vattenförrådet i slutet kärl.

För vatten till husbehof gäller detsamma som för dricksvatten.

Beklädnaden bör afpassas efter årstid och väderlek. Fötterna skola hållas torra och varma. Den som är lätt utsatt för förkylning, tillrådes att bära ylle närmast kroppen (tröja, maggördel). Linne bör ömsas ofta, isynnerhet af den, som svettas lätt. Bostaden bör hållas så fri från dam som möjligt och luften däri genom vädring flitigt förnyas.

Vid utbrott af en koleraepidemi gripes ofta befolkningen af fullständig panik, och många skynda att lämna platsen för att undgå farsoten. De flyende bidraga till att sprida smittan till andra orter, utan att skydda sig själfva, ty ansträngningarna på en resa göra den mera mottagliga för sjukdomen, och på främmande ort kunna de aldrig så som i sina hem genom nödiga försiktighetsmått bevara sig för sjukdomen.

Sjukvårdare och andra personer, som kommit i beröring med kolerasjuka, böra tvätta ansikte och händer i varmt såpvatten och

därefter skölja dem med sublimatlösning. Härvid har man särskildt att iakttaga stor noggrannhet vid rengörande af naglarna. Ytterst väl får sjukvårdaren akta sig för att, innan fingrarna äro desinfekterade, införa dem eller föremål, som med dem fattats, i munnen.

För att förhindra, att smittämnet med den sjukets uttömningar sprides och ger anledning till uppkomsten af nya kolerafall, måste exkrementerna så fort som möjligt uppsamlas i en hink eller dylikt och försättas med desinfektionsmedel. Linne och andra tvättkläder, som nedsmutsats af kolerauttömningar, läggas i saltsur sublimatlösning eller karbolsyrelösning och upptagas därur för att sändas till tvättning först efter ett dygn. Betyggande är äfven att genast koka dylika persedlar i vatten under en half timmes tid. Gång- och sängkläder desinfekteras bäst i en offentlig desinfektionsanstalt, men kan man i nödfall själf desinfektera dem genom att inlinda klädespersedlarna i ett lakan, doppadt i saltsur sublimatlösning, och sedan byka det, som ägnar sig härför, i kokande vatten samt tvätta det öfriga med en svamp, doppad i sublimatlösning. Skodon och andra persedlar, som ej utau att förstöras kunna behandlas med hett vatten, tvättas med sublimatlösning.

Rum, där kolerasjuk vårdats, bör ställas på vädring under minst en veckas tid, innan det af någon annan begagnas. Hafva flere personer sjuknat i samma hus, är detta att betrakta som en kolerahärd och bör om möjligt utrymmas för en tid af minst tre veckor.

Den som desinfektionsmedel använda salt-sura sublimatlösningen består af 2 delar (gram) sublimat + 10 delar (gram) utspädd saltsyra + 1,000 delar (1 liter) vatten. Detta ämne är särdeles giftigt och erhålles från apotek endast efter läkares recept.

Om tecken, som tyda på kolerasmitta, hos någon visat sig, bör man genast vidtaga nödiga åtgärder, emedan erfarenheten ådagalagt, att en tidigt inledd ändamålsenlig behandling är särdeles verksam. De första sjukdomstecknen äro: känsla af illamående, oro vända och tryckning i maggropen samt diarré jämte snart påkommande kräkningar. Vid dylikt illamående bör därför sängen genast intagas, terpentinduk och senapsapper läggas öfver buken, något te med tillsats af vin eller konjak drickas, tills lindrig svettning inträder. Mot diarréet bör tagas något opiumhaltigt medel, och det är därför fördelaktigt att redan på förhand af en läkare hafva erhållit recept å dylikt medel jämte noggrann föreskrift angående användningen. Mot kräkningarna gifvas små isbitar eller kallt kolsyrevatten, möjligen tillsatt med något vin eller konjak. Påkommer kramp, böra armar och ben ihärdigt, men skonsamt gnidas med blotta händerna eller med ylle; mellan guidningarna värmas fötter och ben med varma krus eller dylikt.

Så fort sig göra låter, bör emellertid läkare tillkallas.

Sorger likna de människor, som bära dem — de små göra mest väsen af sig, under det att de större och äldre vanligen äro lugna och stundom tysta. Våra sinnen äro som dåliga vagnar; då de hafva litet att bära, skramla de förskräckligt, men då de äro tungt lastade, gå de ljudlöst.

Några ord om oljemålning.

För Idun af S. L.

Krita har jag råkat på unga, akvarellmålade damer, som, när jag rådt dem att göra ett försök att måla i olja, invändt, att det bestämdt är alldeles förtvifadt svårt och dessutom mycket dyrbart. Jag har då, förstås, efter bästa förmåga sökt bringa dem ur denna svåra villfarelse — något som ibland lyckats öfver förväntan väl.

Saken är nämligen den, att man behöfver blott göra ett eller annat försök för att bli yarse, att det öfver hufvud taget är *lättare* att måla i olja än akvarell. I allmänhet »gör sig» en studie bättre i olja; det blir mera »korpus» (som termen lyder) och kraft i det hela, och, det allra viktigaste, färgerna få betydligt större varaktighet än dessa tunna akvarellfärger, som bli allt mattare, ju äldre målningen blir.

Hvad skillnaden i pris angår mellan akvarell- och oljefärger, så är den verkligen så obetydlig, att man ej åt densamma kan ägna någon synnerlig uppmärksamhet. Begagnar man finare akvarellfärger, torde prisskillnaden i fråga nästan kunna reduceras att bli = 0.

Så godt först som sist vill jag lyfta litet på min anonyma slöja och tala om, att jag (tyvärr!) ej är artist. Råden, som gifvas, grunda sig emellertid på flerårig praktik förutom anvisningar, gifna af »erkända mästare». Cela assez! —

För den som redan förut sysslat med akvarellmålning, blir nog ej oljemålning så synnerlig svår. Man känner de allra flesta färgerna till namnet, och blandar man färgerna på samma sätt som i akvarell, bli i *allmänhet* resultaten däraf lika.

För en nybörjare åter kan det vara af intresse att veta, hvilka färger behöfvas. I färghandelspriskuranter finnes upptagen en stor mängd färger. Af dessa alla behöfver man dock — åtminstone till en början — ej lägga sig till med så många. Ett tiotal torde vara tillräckligt.

Mer eller mindre nödvändiga äro följande: kremserhvitt, bensvart, koboltblått (medelmörka sorten), terra de Sienna (bränd), ljusockra (mycket användbar färg), neapelgult (gulaktig sådan; det finns nämligen flere nyanser af färgen), krom- eller ultramarinrgult, cinnober, krapplack, cinnobergrönt (ljus), kromgrönt (mörk).

Målar man porträtt, behöfves nog ytterligare en och annan färg, såsom briljantgult. För landskapsmålning äro dessutom permanentgrönt och smaragdgrönt mycket användbara.

Beträffande en brun färg, som artister begagna tämligen olika, nämligen asphalt, vill jag ej precis rekommendera den åt amatörerna. I vissa fall kan den nog vara bra, men den torkar nästan aldrig riktigt, och dessutom brukar den medföra den olägenheten att, om den ej användes mycket sparsamt, efter en tid visa benägenhet att spricka, hvarjämte blandningar med densamma stundom bli ganska o-hållbara.

Vid oljemålning begagnas ej såsom vid akvarellmålning hårpenslar, åtminstone ej i samma omfattning, utan mest borstpenslar. Man kan till en början reda sig, om man köper t. ex. tre borstpenslar af olika storlek och dessutom två hårpenslar (en långpensel, en smal, med långa hår försedd pensel, och en rund hårpensel). Hårpenslarna begagnas mest vid målning af smärre detaljer.

För att i någon mån förtunna oljefärgerna, doppar man penslarna helt flyktigt i rå, blekt linolja (nötolja). Penslarna rengöras bäst genom att tvättas i terpentin eller såpatten.

Såsom botten att måla på vid oljemålning kunna begagnas olika föremål. De måste dock alla vara på ett eller annat sätt preparerade, så att ej oljan i färgen suger sig in i föremålet och sedan lämnar själfva färgstoffet kvar på ytan, matt och kraftlöst. Man »grundar» därför sakerna med ett lämpligt ämne. Vill man t. ex. måla på en terracottatallrik eller vas, tar målningen ganska bra och håller sig, om man bestryker den yta, som skall målas, med stark gummi arabicum, fernissa, lim eller dylikt och låter detta torka.

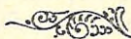
När man målar tafvor, begagnar man sig som bekant af s. k. *spänndukar*. Sådana bli emellertid, om man målar mycket, i längden dyrbara att köpa färdigjorda. Man kan därför antingen köpa målarduk och själf spanna eller ännu bättre själf bereda duken och spanna den. Detta sista vållar nämligen ej så oöfvervinnliga svårigheter. Man tar ett lämpligt tygstycke och spannar det på spänramen. Därpå bestryker man den spända duken med vanligt klistor. När detta torkat, spacklar man — d. v. s. antingen målar eller stryker med spackelknif — med en blandning af krita och kokt linolja af lagom

tjocklek. Sedan denna procedur ägt rum och kritan torkat, är spändduken färdig att begagnas.

Utom spändduken begagnas och s. k. *panneau'er*, som äro ganska trefliga att använda för mindre saker. De äro vanligen af trä eller papp, som preparerats. Framför spänndukar äga de företräde däri, att de ej behöfva förses med ram för att ta sig något ut, utan kunna ställas upp på ett litet staffli eller fästas på väggen. Äfven dylika *panneau'er* kan man mycket lätt göra sig själf, om man ej vill köpa dem färdiga. Man tar nämligen en papp- eller träskifva (större cigarrlådslock och botten äro ypperliga), bestryker den med uppvärdt lim, låter detta torka, hvarefter man drar öfver skifvan med kokt linolja. När denna torkat, är *panneau'en* färdig att begagnas och är fullkomligt lika bra som de i handeln tillgängliga. Dylika *panneau'er* äro naturligtvis mycket lättare att förfärdiga än spänndukarne, som ganska ofta bli sneda i hörnen och ojämnt spända. Om också det ej är fullkomligt lika behagligt att måla på en dylik hård skifva som på en spänstig duk, som ger svikt vid hvarje penseldrag, så är den dock för dilettanten eller amatören af stort värde och betydelse.

Detta nu beträffande det föremål, som man i sitt rådslag beslutat skola bli syndabocken för ens artistiska utgjtelser.

(Slut i nästa n:r.)

I en finsk bondgård.

Ett vandringsminne.

Till de skisser, i hvilka den, som skrifver dessa rader, förut sökt att för Iduns läsekrets frammana några bilder från Finlands kviunovärld, ville han härmed foga ännu en. Det är ett minne från solig midsommartid och från ett kort besök i ett bland dessa landtliga tjäll, som fostrat den lugna, tåliga allmoges, om hvars sega kraft och härdiga mod Sveriges och Finlands gemensamma häfder vittna. Och vid en skildring af den finska kvinnans tankesfär och förhållanden är allmogekvinnan väl förtjänt af att tagas med i räkningen. En liten skiss från hennes värld må alltså här vara på sin plats.

Det var en varm sommardag. Jag befann mig just på en längre fotvandring i södra Tavastlands skogiga nejder; vägarne voro, såsom oftast i södra Finland, breda och jämna, och fotvandrarerna skänker dem vanligen också allt erkännande. Men en solhet dag vid midsommartiden, då himlen är klar och de enda moln, som synas till, äro de täta dammolnen, då önskar man nästan, att vägarne voro något smalare, så att de kunde svepas i den kringstående skogens skugga. Då härtill kommer det äfven inom Finlands mera bebyggda delar ingalunda ovanliga förhållandet, att man får vandra hela mil, utan att passera en människoboning, kan törsten stundom blifva vandrarerna rent af olidlig. Det var också med oförställd hänryckning jag efter en sådan vandring i brännande solhetta genom skogar, öfver åsar och moar vid en krökning af vägen varnade konturerna af en bondgård skymta mellan träden.

Det var en af dessa snygga, välbyggda finska bondgårdar, man nu så ofta får se, där förut blott stod en dålig torpstuga eller ett fallfärdigt pörte. På den lilla, rödmålade förstugukvisten satt värdinnan — ordet värdinna (*ementä*) har, som bekant, i Finland en vidsträckt betydelse än i Sverige, ungefär motsvarande »husmoder» eller »husfru» — selsatt med något hushållsgöromål. Hennes nätta, hemmaväfdade klädning och det brokiga förklädet klädde henne så väl; öfver anletet hvilade detta drag af lugn bestämdhet och

hårdig kraft, som är så karaktäristiskt för den finska allmogen.

När jag kom fram till trappan, såg hon upp, tydligen öfverraskad; det är icke hvar dag man på finska landsbygden ser en »magister» — »magister» är i Finland i dagligt tal den gemensamma benämningen på alla, som bära studentmössa. Det var också med en särdeles vänlig ton hon svarade sitt »päivä» på min hälsning.

Såsom ofta förut befann jag mig i detta ögonblick i samma bryderi som hvarje person, hvilken icke fullt kan uttrycka, hvad han vill, på landets språk. Jag tillgrep också min vanliga utväg att hopskrapa min bästa finska och fråga, om någon här talade — svenska. Jag ansåg det i denna trakt så mycket mindre omöjligt, som jag blott befann mig några mil från den gräns, där Nylands svenska bygder börja.

Men jag fick af denna bondkvinna ett nytt bevis på den egendomligt skarpa skillnad, som råder mellan de olika språkområdena i Finland. Hennes bestämda »*ei kukaan*» (ingen) lämnade intet tvifvel åter, att svenskan skulle vara för henne lika obegriplig, som om jag försökt konversera med henne på latin eller grekiska... Men det låg i hennes ord dessutom nästan en ton af harm, att jag velat sätta i fråga att icke tala finska. Jag förstod först senare skälet till denna harm: hon hade hos mig trott sig återfinna det högnod, som åtminstone förr tyvärr icke varit alldeles okänt bland de bildade af det svensksinnade partiet, och som förbudit dem att »nedlåta sig» till att tala sitt folks språk...

Den oerfarna landtkvinnan hade naturligtvis ej i hastigheten kunnat skilja på en svensk och en finländsk student.

Det gällde nu att hopsamla och använda hela mitt förråd af finska glosor. Det måtte också hafva lyckats bättre, än jag själf vågat hoppas, ty värdinnan förstod mig genast, och tydligen lugnad från sin misstanke af min beredvillighet att tala finska, bjöd hon mig att sitta ned, medan en tjänsteflicka från boden hämtade en stäfva kalja.

Kalja är, såsom mina läsarinor torde erinra sig från Runebergs »Elgskyttearne», en i Finland mycket ontyckt dryck, ett slags surt svagdricka, som i förstone genom sin nästan bittra smak icke så särdeles gouteras af främlingen, men som snart genom sin förmåga att släcka törsten blir fotvandrarernas favoritdryck. Med uppriktig gästfrihet bjudes honom också oftast stäfvan med kalja äfven i den obetydligaste stuga, där han ville släcka sin törst.

Medan jag nu på trappan till den finska bondgården väntade på den efterlängtda kaljan, märkte jag, att värdinnan betraktade mig och särskildt min mössa med en viss förvåning. Hon hade tydligen märkt, att den gyllne studenttyran saknades i densamma, och vare sig det nu var färgerna i min blågula kokard eller något annat, som bragte henne på den tanken, nog af plötsligt utropade hon: »*Voi, te olette ruotsalainen*» — ah, ni är svensk!

Jag har i olika trakter af Finland erfarit den kärlek och den tillgifvenhet, hvarmed man bemöter en svensk, och jag erinrar mig i detta fall särskildt en fabriksdisponent i Tammerfors, som en gång på min begäran att få se fabriken gaf ett tämligen bestämdt afböjande svar, men plötsligen, då han lade märke till min svenska brytning, förvandlades till den artigaste bland dödlige och själf visade mig det storartade etablissementets alla detaljer. Men ett så naivt och okonstladt intresse, som det den finska bondkvinna nu

plötsligen lade i dagen för min person, det har jag aldrig erfart. Det var ej nog med, att jag måste stiga in i helgdagsstugan och där invänta stäfvän med kalja, hvars innehåll, inom parentes sagdt, den törstige fotvandranden snart helt och hållet hade tömt; jag måste äfven bese alla gårdens tillhörigheter — det var tydligt, att hon ville visa svensken, som kommit till hennes bygd, hvad en finsk bondgård kunde bjuda på, och det var också onekligen intressant och lärorikt i mer än ett afseende, hvad hon visade mig.

Det var ett nätt litet hem, den finska bondhustrun förstått att ordna åt sig. Den stora sängen i helgdagsstugan med det hvita, hemmaväfdade täcket såg lika gammaldags och vördnadsbjudande ut som den nötta finska bibeln på bordet midt emot. Ett stort träsnitt af kejsarsen och kejsarinnan tronade på ena långväggen, och snedt emot — jag trodde knappt mina ögon — hängde en gammal tafla, på hvilken man utan svårighet igenkände Gustaf III:s, tjugarkonungens, själfulla drag. På golfvet hade man strött friskt granris, och vid dörrposterna sågos de traditionella björkkvistarne instuckna.

Denna behagliga prägel af på samma gång enkelhet och välmåga buro också bodarne och uthusen, hvilka tillsammans med boningshuset bildade en fyrkant kring gården. Husmoderns stolthet var särskildt den rymliga badstugan, en inrättning, som i Finland nästan aldrig saknas äfven vid det fattigaste torpställe. Det är minst sagdt förvånande, hvilken roll dessa ångbad spela i den finska allmogens lif, och hvilken häpnadsväckande förmåga att tåla rent af otroliga värmegrader man finner hos denna allmoge. Det är vintertiden intet ovanligt, att man eldar upp badstugan till en temperatur af 60 à 70 grader och så behagligt gassar sig i de för en vanlig kroppskonstitution outhärdliga ångorna för att i nästa ögonblick taga sig en afrifning i snön utanför... Men det är också af detta denna allmoge fått sin hårdighet och sin sega motståndskraft mot sjukdom, nöd och brist.

Så saknas, som sagdt, ej heller badstugan på det minsta torpställe, och den användes regelbundet en eller två gånger i veckan, under skördetiden till och med hvarje dag. Ofta lämnar den nog både i afseende på renlighetens och trefnadens fordringar åtskilligt öfrigt att önska, men på det hela taget är badstugan det, hvaråt allmogen ägnar sin bästa omvårdnad.

På den bongård, där vi nu i tanken befinna oss, var naturligen badstugan pyntad och ren, och frisk halm var strödd öfver golfvet. I ett hörn låg en stor vedhög uppstaplad — badstugan skulle till kvällen åter eldas upp, och jag började svettas, blott jag tänkte därpå...

Medan vi vandrat den långa husraden rundt, hade värdinnan berättat mig gårdens historia. Längre, längre hade den gått i arf från far till son; under de ideligen återkommande krigerna hade den åter och åter blifvit sköfjad och fått stå obrukad. Ingen mansålder hade svunnit, att icke krigets härjande hand gått fram öfver gården eller dess ägare, men aldrig hade dess åbor svikit sin plikt mot Finland... Ännu under det sista kriget — »sista gången vi slogos med ryssarne,» såsom min ledsagerska yttrade sig med gnistrande ögon — hade gården legat i lägervall, boningshuset hade varit eländigt, åkrarne öde. Men sedan dess hade fred och ro rådt i Finland i åttio år — Sveriges tillstådesvarande representant ficksig här en talande blick — och

finnen hade lärt sig att sköta sig själf. Och nu stod gården nybyggd och prydlig...

Det var en lektion i finsk historia, som jag icke väntat mig. Men jag kunde ej förmå mig att känna mig stött öfver de enkla, rättframma orden. Ty först och främst voro de obestriddigen sanna, och för det andra yttrades de med en så innerligt vänlig ton — just densamma som för en stund sedan ljudit emot mig i orden: »Ah, ni är svensk.»

Och den enkla bondkvinnan stod där framför mig såsom en bild af den vaknade finska nationaliteten, ett lefvande bevis på den förmåga att väcka och höja, som nationalitetsmedvetandet äger.

Det var med saknad jag slutligen måste bjuda min präktiga värdinna farväl. Hennes öppna väsen, hennes oförställda vänlighet mot mig som svensk och hennes fasta, tvärsäkra finska lynne hade efterlämnat ett utplånligt intryck, och jag tänkte, då jag skildes från henne: ägde vi inom Sveriges gränser många dina likar i ädel själfkänsla och stolt nationalitetsmedvetande!

Vilh. Lundström.

Ur notisboken.

Den ryktbara sångerskan Zelia Trebelli har plötsligt afflidit å franska badorten Etretat vid Kanalen. Zelia Gilbert, såsom Trebellis borgerliga namn lydde, föddes 1838 i Paris af tyska föräldrar. Efter att ha idkat sängstudier under Wartels ledning debuterade hon 1859 med stor framgång i Madrid och sjöng sedan på Tysklands förnämsta scener, lika uppburen af kritik som publik för sin röst, sitt fulländade sångsätt samt sin framstående dramatiska talang. 1862 uppträdde hon första gången i London, där hon allt sedan hade sitt stamhåll, och hvarifrån hon företog täta konstresor, bland annat till Sverige, som nästan årligen under perioden 1875—80 hedrades med påhålsningar af den framstående konstnärinnan. Förliden sommar gästade hon för sista gången vårt land, och meddelade då Idun hennes porträtt och en biografisk skildring.

Dödens skörd. Den 17 dennes afled f. d. norska statsfrun hos drottning Lovisa fru Josefina Sofia Anna Charlotta Stang, född grefvinna Sparre af Söfdeborg. Född 1829 och dotter af öfverstekammarjunkaren greve J. A. A. Sparre och hans maka, född Ander, från Norge, blef hon 1851 hofffröken, 1859 kammarfröken och 1864 norsk statsfru hos drottning Lovisa. År 1862 ingick hon äktenskap med kabinetskammarherren Bredo Henrik Munthe Morgenstjerne Stang.

En kvinnlig ättling af Georg Stjernhjelm, fru von Löwis, född Stjernhjelm, gästar för närvarande Stockholm i sällskap med sin man assessor C. von Löwis från Riga. Fru von Löwis är i rätt nedstigande led ättling af »svenska skaldekonsens fader», och hennes föräldrar inneha den i närheten af Dorpat belägna possession, som Stjernhjelm erhöi af drottning Christina, och hvilken lyckligen undgått så väl Carl XI:s reduktion som senare räfster.

Svensk konstslöjd och rysk. Vid fröken Johanna Brunssons konstväfskola härstädes genomgå för närvarande fru Elisabeth Novossiltsoff, »directrice der Marien practischen Spitzen-Schule» i S:t Petersburg, samt hennes brorsdotter, fröken Natalia Novossiltsoff, en kurs i gobelin m. fl. konstväfnader. »Die Marien Schule» står under kejsarinnans af Ryssland beskydd och omfattas af henne med lifligt intresse. På hennes önskan vistas äfven nämnda resande här för att taga reda på fröken Brunssons väfmetod samt för uppköp af mönster.

Försörjning af svärmoder. Flertalet torde väl inte veta, att man här försörjningsskyldighet mot sin svärmoder. Så är emellertid förhållandet enligt ett

af k. m:t gifvet prejudikat. I enlighet med detta har Vermlands länsstyrelse nyligen dömt fabrikör J. F. Lundin i Karlstad att med 100 kr. efter år räknadt ersätta Ransäters fattigvärd underhållet af hans i denna församling boende svärmoder.

Kvinnornas pluralitet. Vid detta års början funnos i Stockholm icke mindre än 23,298 kvinnor utöfver antalet män. Af de 250,000 invånare voro nämligen 113,615 mankön och 136,913 kvinnökön. Inom rikets 24 län funnos i 21 län flere kvinnor än män och i endast 3 (Jämtlands, Vesterbottens och Norrbottens län) flere män än kvinnor. Af hela rikets folkmängd vid detta års början, 4,802,751, voro 2,325,978 män och 2,476,773 kvinnor. Kvinnornas antal öfversteg således männens med 150,795.

Liebigs köttextrakt. Om detta världsbeckanta preparat och dess beredning meddelar en tysk tidning följande.

Bland de etablissement, som i La Platastaterna och äfven på andra platser i Amerika ägna sig åt framställande af köttkonserver, intager Liebig-bolagets köttextraktfabrik en i hvarje afseende särskild ställning. Trots all konkurrens behärska produkterna från Fray Bentos segerrikt marknaden. Då fabriken 1864 grundades i Uruguay, nära mynningen af en efter en munk Fray Bentos uppkallad bäck, var trakten ännu obebyggd; nu bo i fabriken grannskap omkring 3,000 personer. Största delen af detta landskap är Liebig-bolagets egendom. Bolaget äger f. n. därstädes bortåt 50,000 hornboskap.

Den egna boskapen skulle ej länge ricka att tillfredsställa extrakt-kökets moloch. Slaktningen uppgick exempelvis under 1890 till 210,000 stycken, hvilka i lefvande tillstånd representerade ett värde af 9 mill. kr.

Slaktandet försiggår med beundransvärd snabbhet; ända till 2,000 stycken kunna expedieras om dagen. Går man om aftonen, sedan arbetet slutat, genom slakthallen, fördräer knappast något på det blankskurade golfvet, hur mycket blod som under dagens lopp flutit öfver detsamma. Öfver allt iakttages nämligen den mest noggranna renligheten.

En annan än mer betydande orsak till etablissementets storartade framgång är det förhållande, att denna fabrik selsätter sig endast med extraktframställning, så att man icke här som på andra ställen använder de bästa bitarne till konservändamål och bearbetar endast resten till extrakt, utan köttets hela kraft koncentreras här i den slutliga produkten. Det från alla fettdeklar befriade köttet sönderhackas och kokas till buljong. Denna får sedan undergå en mångsidig behandling. Det från fett, koksalt och alla skadliga beståndsdelar lösgjorda extraktet hällies i varmt tillstånd i stora bleckkannor, som sändas till bolagets depot i Antwerpen, därifrån varan sedan utskickas. För den inländska konsumtionen göres dock allt klart på ort och ställe.

Man kan göra sig ett begrepp om affärens utsträckning, när man hör, att ensamt i löner utbetalades 1890 nära 1 1/2 mill. kr., att bolaget har en kapitaltillgång på inemot 9 mill. kr., och att år 1890 en utdelning af 25 % lämnades.

Teater och musik.

Kungl. operan har nu åter börjat ett nytt spelår, denna gång dock under brydsammare utsikter för framtiden än kanske någonsin förut. Den ekonomiska ställningen är nämligen så betryckt, den gärna kan vara. Inga solistengagement äro uppgjorda, och att arbetena vid operan kunnat taga sin början, beror uteslutande därpå, att personalen, uppoffrande nog, beslutit stå på sina poster, till dess någon klarhet i ställningen kunnat vinnas. Grunderna till det ekonomiska obeståndet torde nog vara flere. Särskildt har naturligtvis den omständigheten, att operan under det förra spelåret måst byta om lokal, inreda på sådan och under tiden inställa sin verksamhet, vägt tungt i vägskålen. På ett eller annat sätt måste emellertid någon utväg göras, för att operans verksamhet skall kunna ostörd fortsättas. Hvad tjänar det eljes till, att en ny operabyggnad uppföres, ifall den redan befintliga operapersonalen, bland hvilken vi ju hafva synnerligen framstående förmågor, skall skingras? Måhända är dock redan, då detta nummer kommer inför våra läsarinno, någon klarhet i situationen vunnit.

Arbetsåret har emellertid som sagdt börjat. Operorna »Faust», »Otello» samt »Romeo och Julia» hafva uppförts inför ganska goda hus och under rikligt bifall. Utförandet har ock varit godt samt vittnat om ett allvarligt sträfvande från såväl solist- som kör- och orkesterpersonalens sida att göra sitt bästa. Vi hoppas också, att deras sträfvanden skola vinna sin välförtjänta belöning. Och nu mer än någonsin gäller det, att allmänheten visar sitt intresse genom talrika besök å föreställningarna.

Ett rykte har vetat berätta, att vår förnämsta operasångerska fru Carolina Östberg skulle företaga en längre tourné till Amerika. Allvarliga underhandlingar äro nog också å bane. Vi hoppas dock, att innan de leda till något resultat,

förhållandena vid vår opera måtte varda så ordnade, att den framstående konstnärinnan måtte finna det äfven med egen fördel förenligt att stanna här hemma.

Sedan ofvanstående nedskrefs, har det märkliga inträffat, att 17 af operans manliga och kvinnliga solister beslutit att som villkor för fortsatt arbete vid operan begära, det direktör Nordqvist träder tillbaka från chefskapet, och att operans ledning och verksamhet öfverlämnas att af dem själfva ordnas. Huruvida detta kan medföra en lycklig lösning af den svåra krisen, kommer nog den närmaste framtiden att utvisa.

K. Dramatiska teatern har likaledes återupplagit sin verksamhet. Början gjordes i går med de från föregående spelår välkända styckena »Tillfälligheter» och »En kritikers debut». I dag gifvas »En varning» och »Den inbillningssjuke», på lördag »Ära», söndag: »Krig i fred» samt på måndag: »Mellan fyra ögon» och »Stulen lycka».

Familjen på Annedal.

Novell

af

Amy Palm.

Belönad med hedersnämmande vid Iduns sista pristäffing.

(Forts.)

»Min Gud, Otto, hvad är det?» ropade Margareta förskräckt och sprang åt sidan med sådan häftighet, att nälen ravnade, sedan den först slitit en rispa i Annies klädning, »du skriker ju, så att örhinnorna kunna sprängas.»

»Försåt och bakhåll,» utbrast hvarmsen Annie, som med en blick uppfattat situationen, »o, du gemene pojke, skall du då aldrig lära dig handla som en man,» hon synade noga rispan på klädningen och bemödade sig att fortfarande vara förargad och tordes därför ej se upp, ty den blick hon nyss kastat på Ottos ansikte hade framkallat en sakt rykning i hennes mungipor.

»Annie,» sade Otto ängerfullt och närmade sig, »ädra, sköna, högsinnade Annie, har du ej ett förlåtande ord, ej en vänlig blick att skänka en af olyckans gudinna hårdt drabbad riddare, som här gjuder sitt varma blod för din skuld,» han räckte fram sin sårade band, lyckades åstadkomma en lämplig darrning i rösten och försökte se olycklig ut.

Annie såg upp. »Näval,» sade hon skrattande, »som du vet, är jag lätt försonad, och jag skall förlåta dig på ett villkor.»

»Intet offer kan vara för stort,» försäkrade Otto och lade handen på hjärtat.

»Förlåt honom inte, Annie, det råder jag dig till,» varnade Emil.

»Jo,» invände hon, »jag vill låta nåd gå för rätt; Otto, du har min förlåtelse, sedan du gjort det jag ålägger dig.»

»Och hvad fordrar du, stolte Annie, som försoningsoffer? Skall jag draga i härnad, besegra en värld och upphöja dig till drottning, eller skall jag på örnens vingar svinga mig upp till sjustjärnorna, plocka ner dem, sammanfoga dem till diadem för att pryda ditt sköna, brunlockiga huvud?»

»Nej, poetiske riddare, det skall du icke,» svarade hon i samma ton, »jag tager er alla till vittnen, då jag afkunnar min dom; ej på örnens vingar skall du stiga mot höjden, tapre riddare, ej med svärd skall du strida, oförskräckte man utan fruktan, du som med nälen anfällt tvänne värnlösa kvinnor, du skall helt rätt och slätt laga min klädning.»

»Bravo, Annie,» utbrast Emil.

»Det var stilt,» fnittrade Maurice.

»Familjens talanger ökas,» sade Torsten.

»Jag vill verkligen bra gerna se Otto med nål, tråd och fingerborg,» skrattade Henriette, »äh, det blir en härlig syn.»

Alla tycktes nöjda utom Otto. Han bara tittade på Annie och teg, så gjorde han en liten axelryckning, smålog förbindligt mot henne och tog ett steg närmare.

»Näval, gif mig kjorteln genast så få vi affären uppjord.»

»Ah,» sade hon och drog sig baklänges.

»Ypperligt, han har ej vansläktats,» triumferade Torsten och drog en omotioerad trädgren genom det färgrika löfverket på trädgårdsdekorationen.

»Nå, som du vill då, jag har erbjudit mig att göra, hvad du fordrat; du nekar, således är jag löst från mitt ädömda straff.»

»Ja, du har verkligen segrat för den här gången,» svarade hon leende, »du är inte så dum, som du ser ut. Näja, jag förlåter dig ändå.»

»Tack,» sade han och fattade hennes hand med en tryckning, som kom henne att hastigt rycka den lös.

»Om jag bara kunde begripa, hvarifrån jag skall få en skolflicka till i min pension,» utbrast hon sans å propos och satte sig på öfversta trappsteget.

»Kan du inte använda mig?» frågade Otto älskvärdt och slog sig ned midt emot.

»Det duger rakt inte, att magistrern kommer och examinerar fyra elever, det ser alldeles för fattigt ut. Jag har ju bara Margareta, Gina Blixt, Aurore Edberg och lilla Inga,» fortfor hon utan att ägna Otto en blick.

»Gud bevara oss från att släppa dig in i flickpensionen,» utbrast Emil, då Otto änyo erbjöd sig, »inga mammor skulle sedan våga skicka dit sina dottrar.»

»Ja, hvem skola vi få?» sade Margareta. Torsten sänkte penseln.

»Vänta litet,» sade han eftersinnande. »jag tror, jag har löst problemet. Vi ta Maurice. Och med en gammal krinolin och klädning blir han utmärkt.»

Förslaget mottogs med entusiasm, men endast Maurice protesterade: »han ville inte gå som ett åkerspöke och vara en dum flicka, det vore så fänigt.»

»Ah, Maurice, det gör du nog, om jag ber dig,» bad Henriette.

Han bara puttrade till svar, men lät ej fullt så omedgörlig.

»Men Torsten,» Annie steg upp och närmade sig träddekorationen, »hvarför målar du så tätestora äpplen så här lågt ner på äppelträden?»

»Äpplen? Torstens ögon vidgades, »ser du då inte, att det är rosor?»

»Rosor,» sade Annie häpen.

»Rosor,» utbrast Otto, »jag trodde det skulle föreställa någon tvätt, som man hängt ut på tork.»

»Jag ser då tydligt, att det skall vara rosor,» påstod Henriette, »och inte äro de för stora heller.»

»Ni tänka ej på, att publiken ej är så nära som vi nu,» inföll Torsten.

»Nej i så fall...» sade Emil, men tvärtystnade då Henriette, som vädrade något förargligt, gaf honom en blick.

»I morgon hoppas jag alltsammans är färdigt,» sade Torsten och lade bort sina konstnärutensilier. »Nej, nu måste jag ut på ägorna ett tag, jag får fortsätta detta sedan,» han löste af sig förklädet, nickade, fattade halmhatten och skyndade utför trapporna med Maurice i hälarne.

»Jag tror hela huset är utdödt, här finns inte en enda katt,» hördes en glad nasalröst därnerifrån.

»Gösta Drake, välkommen Gösta,» och nu blef det kapplöpning utför vindstrappan.

»Du stannar väl?» frågade Torsten Gösta, »jag måste ut på ägorna en stund, men jag är snart tillbaka.»

»Visst stannar jag,» svarade han. »Blixtarne komma efter på en titt sedan.»

Torsten nickade och gick, Maurice följde.

Öfver det gassiga gårdet, genom stubbäckarna bort till rågs kylarne styrde de färdigen; där arbetade folket under den stekheta middagssolen i sitt anletes svett. Där var ej fråga om att känna sig uppgifven af värme och trötthet, att hvila en stund eller söka ett ögonblicks svalka. Rättaren, Johan Nordström, förde sitt folk i arbetet som generalen sina trupper i elden, det var en hederssak för honom att just nu, då patron själf var frånvarande ett par timmar, visa, det tiden ej slösades bort.

Tunga steg klampade taktmessigt ner rågstubben, valkiga händer förde med kraft höjtjuga och lyfte med starka armar kärvarne upp i skrinkorna. Hjonen räfsade samman de spillda axen, och någon gång såg man en skjortärm föras öfver brynta, svettdrypande ansikten; det var den enda ögonblickliga hvila, man tillät sig, annars gick allt med ett urverks punktlighet.

»Hvar är Hallberg? Jag ser ej till honom,» yttrade Torsten och såg sig omkring, »kör han med?»

»Neej,» svarade rättaren motvilligt, »dä' ä' sä, att... att dä' var sönda' i går sade han.»

»Aha,» utbrast Torsten förargad, »har han suttit nu igen. Det här går aldrig väl.»

Rättaren ruskade på huvudet. »Säg till, att han kommer upp på kontoret till mig sedan.»

»Ja, patron.»

»Ni ha raskat på duktigt, ser jag,» fortfor Torsten och mätte tillfredsställd rågs kylarnes antal.

»Ja, patron, dä knallar och går,» anmärkte Johan och log med sitt bredaste leende.

»Kör upp till gården sedan, Nordström, före aftonwards, jag vill ge folket litet extra förtäring som uppmuntran.»

»Ska ske, patron,» svarade Johan, lyfte på mössan, log åter och sände sin bortgående husbonde en blick, som röjde trotjänaren.

Då Torsten mottagit Annedal, hade Johan kommit dit som simpel dräng, men ädrog sig hans uppmärksamhet genom sin duglighet och arbetssamhet.

Den nya husan, som Henriette utvalt, var en hurtig, blåögd Upplandstös, dotter till Annedals forne gamle rättare. Johan och Stina finga naturligtvis ett god' öga till hvarandra, men fadern ville ej höra talas om, att dottern gifte sig med en simpel dräng. Det blefve intet utaf. Tårar och böner hjälpte ej. Uneherrskapet, som intresserade sig för de båda älskande, talade vid gubben, men han svarade hårdnackadt, att en drängmåg kunde han vara förutan.

Bättre upp skulle det vara. Själf hade han varit rättare, sämre ville han ej ha åt dottern, hon finge väl lipa bäst hon gitte, det ginge nog öfver med tiden, kvinnfolk skulle alltid sjåpa sig, förstås.

Ett par dagar därefter antogs Johan Nordström till rättare på Annedal och var så konfys af glädje öfver denna oväntade upphöjelse, att han ej visste, hur han skulle bete sig.

Det skulle patron Skog aldrig komma att ångra, lofvade han, och han höll ord.

Kort därefter firade Torsten och Henriette de ungas bröllop och hade för alltid vunnit tvänne tacksamma, tillgifna hjärtan.

* * *

Den stora dagen var kommen. Kviunoföreningens sällskapsspektakel skulle gå af stapeln.

Generalrepetitionen hade gått ganska bra, utom förstas att sällskapets komiker, Gösta Drake, som skulle spela magister Bläckstadius, ej kunnat ett ord.

»Du är tvungen att kunna i morgon,» hade Torsten sagt. »Ja, snälle Gösta, läs på; tänkom det inte går,» sade Henriette hjärtängslig.

»Asch då, visst går det,» gaf Gösta till svar. »Inte behöfva ni frukta för mig,» och han förvred sitt ansikte på ett sätt, hvaruti han var mästare, och viftade lugnande med en ofantlig storrisig snusnäsduk, enkom anskaffad för »magisterns» räkning. »Nog reder jag mig, nog reder jag mig,» upprepade han med en nasalton så smal och hoppressad, att den kunnat gå genom ett pärlnålsöga.

»Allt, hvad jag önskar, är att publiken skall ha roligt, och det skall den få, räkna på mig; jag skall ha den att skratta, så käkarne gå ur led. Skratt är hälsosamt, skratt sätter blodet i omlopp, rensar bort stygga tankar, smolk i ögonen och gammal luft ur lungorna. Skratt är människosläktets välgörare, praktigt gymnastik för nerverna och alstrar vänliga känslor och miner mot nästan och hela universum.»

(Forts.)

Rättelse.

I uppsatsen »Atterboms sist funna ungdomsdikt» i n:r 33 står på 12-te raden af sista stycket: *Kubell*; skall vara *Kernell*.

Innehållsförteckning.

Fredrique Hammarstedt, född Unge; af M. M. (Med porträtt.) — Segelfärd; poem af Bernhard Risberg. — Hemmet och skolan; för Idun af dr. J. Hulting. — »Vår gata». Skiss af Georg Nordensvan. — Mot koleran. — Några ord om oljemålning; för Idun af S. L. — I en finsk bondgård; ett vandringsminne af Vilhelm Lundström. — Ur notisboken. — Teater och musik. — Familjen på Annedal; novell af Amy Palm. Belönad med hedersnäm. vid Iduns senaste pristäff. (Forts.)

